

Presentació

Conrad Vilanou i Torrano

Pot semblar estrany, d'antuvi, que una publicació especialitzada com *Temps d'Educació* dediqui un dels seus números monogràfics a l'educació física. De fet, aquesta temàtica no ha merescut, en general, l'atenció de mestres i pedagogs. Tradicionalment la cultura física ha estat presentada com un fenomen marginal, secundari, sense una entitat específica pròpia. Realment no han estat gaires els congressos i reunions científics -organitzats des de la pedagogia- que hagin abordat la qüestió. Tot plegat ha beneficiat una cultura intel·lectual que des de fa segles ha afavorit la formació de la joventut a esqueses del cultiu del cos. És cert que Juvenal parlava de *Mens sana in corpore sano*, però no oblidem que ho feia des de la perspectiva d'una literatura satírica. Fa molts anys que l'esperit i el cos anaven separats. Aquest divorci, confirmat per diversos corrents filosòfics moderns d'ascendència racionalista, ha perdurat fins a una època recent. És cert que hi ha hagut importants moviments de recuperació, especialment del segle XVIII ençà, però les distàncies encara són importants.

Però, l'educació física per consolidar-se, no ha hagut de lluitar només amb la incomprensió i el descrèdit dels pensadors i els filòsofs. Ha estat subjecta, també, a manipulacions constants. Moltes vegades l'educació física, quan ha ocupat espais importants en diverses instàncies pedagògiques, s'ha vist reduïda a una simple preparació pre-militar, aliena a postulats humanístics.

La desconfiança i prevenció davant de determinades gimnàstiques rau precisament en aquest punt. És veritat, igualment, que l'educació física contemporània ha rebut uns aires de renovació indiscutibles. Les escoles gimnàstiques han bandejat aquell esperit bel·licós d'altre temps. El mateix esport ha exercit influències positives. Thomas Arnold i tot el moviment de reforma de les *public schools* britàniques del segle passat hi tenen moltes coses a dir. Però tampoc avui l'esport no gaudeix d'una bona salut. No hi ha cap dubte que tenim un esport educatiu i formatiu, però desgraciadament reflecteix els vicis i els defectes de l'esport professional.

A més, els pares, educadors, entrenadors, i altres col·lectius socials i professionals tenen una visió particular de l'educació física, de la seva necessitat i funció. En tot cas, constatem que aquest tipus

d'estudis encara no han entrat, amb la consideració que mereixen, a la Universitat. Les facultats de Ciències de l'Educació resten tancades a aquests tractaments. Les Escoles Universitàries de Formació del Professorat d'EGB fan un esforç meritori per incorporar aquest tipus de reflexió. Els Instituts Nacionals d'Educació Física treballen, per part seva, atenent aspectes que a voltes s'escapen d'una estricta observança pedagògica. L'esport d'alta competició hi té una presència rellevant. S'imposa superar aquesta situació, per la qual cosa hem cregut oportú –com a modesta contribució– presentar aquest número monogràfic, elaborat de manera interdisciplinària. Hi participen professors de tots tres àmbits acadèmics i des de camps diferents: historiadors, pedagogs, psicòlegs, metges i llicenciats en educació física es troben ara –potser amb més bona voluntat que encert– per intercanviar criteris i opinions, a fi d'aixecar, tots plegats, l'educació física del seu estat de porquerola desvalguda.

Els professors M. A. BETANCOR i C. VILANOU, des de la història de l'Educació Física i de l'Esport, ens ofereixen una aproximació a les diferents interpretacions donades, des de la història i l'antropologia, per explicar l'origen de l'activitat física esportiva. Després de comentar les doctrines més significatives, plantegen una possible metodologia, d'arrel fenomenologia, per tal d'estudiar el fet físico-corporal.

El doctor ALEXANDRE SANVICENS ens ofereixen un suggestiu article d'inspiració prospectiva, on proposa els viaranyos necessaris per bastir una pedagogia de l'esport. Després de fer notar la importància i actualitat de l'esport, posa en relleu el seu interès pedagògic, afegint-hi una síntesi històrica de l'educació física i esportiva. Són notables les seves puntualitzacions sobre l'educació física i esportiva, com també la justificació d'una pedagogia de l'esport que comprèn tres dimensions: general, especial i aplicada. Tot seguit examina les relacions d'aquest estudi amb altres disciplines (biologia, antropologia, psicologia, etc.) i presenta més endavant l'estructura i el contingut d'aquesta pedagogia de l'esport, que troba en l'educació del ritme i pel ritme un dels punts més originals.

L'educació física, des de la perspectiva de seu contingut, finalitats i principis, és analitzada per JAUME CASAMORT, en un treball en què constata les dificultats que tenim, encara avui, per definir l'educació física. Presenta l'educació física com una educació del moviment, estructurant-ne el contingut en sis grans categories. El seu treball conclou amb una referència obligada a les finalitats de l'educació física en l'edat escolar.

Les relacions entre educació física i educació biològica són estudiades per JOSEP ROCA I BALASCH en un treball que aprofundeix en el seguiment i les conseqüències que ha comportat la concepció antropològica dualista entre ment i cos. Partint de les aportacions d'autors notables, com Popper i Kantor, s'interroga sobre les diferències existents entre el que és físic i el que és biològic. L'autor sosté la tesi que l'educació física no és ni abasta una educació biològica o educació per a la salut, per a la qual proposa la creació d'uns estudis d'educació biològica. Finalment, es fan algunes consideracions sobre el que pot significar educar i com l'educació física i biològica incideixen en aquest concepte.

FERRAN A. RODRÍGUEZ, en el seu article sobre els aspectes biològics de l'esport en edat escolar, aborda els diferents trets auxiliars, mèdics i biològics que comporta la pràctica esportiva en edat escolar. Malgrat que encara manca una recerca sistemàtica, hi ha proves que permeten assegurar el correcte desenvolupament somàtic i funcional dels nens en edat escolar. De tota manera, l'esport escolar ha de ser supervisat per un equip mèdic que controli la seva pràctica; alhora, no hauria de reproduir els models de l'esport de competició, puix la seva funció essencial és bàsicament educativa.

També l'article de JOAN RAMON BARBANY tracta qüestions relacionades amb aspectes fisiològics de l'educació física i de l'entrenament intensiu a què són sotmesos molts infants i adolescents. Es tracta d'una sèrie de consideracions fetes a la llum de les característiques metabòliques i de les respostes cardíoc-vasculars i respiratòries de la població infantil i juvenil, de gran interès per a tots aquells que ens dediquem a la tasca pedagògica.

Les dimensions didàctiques de l'educació física també tenen cabuda en aquest monogràfic. TERESA LLEIXÀ i ARRIBAS planteja la globalització com a fita a aconseguir per tot mestre, és a dir, una síntesi harmònica dels diferents tipus d'aprenentatge –perceptiu, decisonal i efector– que es donen en l'educació física. Aquesta aspiració comporta una voluntat d'interdisciplinarietat entre les diferents àrees que possibiliten, cadascuna d'elles, innegables possibilitats com a recursos didàctics.

Els aspectes didàctics també són considerats –des d'una altra perspectiva– en l'article de JAVIER HERNÁNDEZ VÁZQUEZ, que presenta una aproximació a les possibilitats dels materials com una de les variables que incideixen de manera activa en el procés d'aprenentatge en educació física. L'autor, de manera creativa, ens presenta una classificació del material que facilita el coneixement, a la menuda, dels seus avantatges i inconvenients.

Com a darrera aportació, aquest número monogràfic inclou un treball innovador per la seva temàtica i presentació: JULIÁN MIRANDA reflexiona sobre els nous esports que, provinents dels Estats Units, s'han escampat arreu. Són els esports de risc, que al marge de consideracions sòcio-culturals, també tenen un aspecte pedagògic que l'autor estudia en el seu article.

Som conscients que una miscel·lània de treballs com la que avui oferim al públic lector no esgota, ni de bon tros, tots els problemes i aspectes de l'educació física. Malgrat aquesta limitació, creiem que la pluralitat i la qualitat dels treballs aplegats pot ajudar, de manera ferma i constructiva, a la consolidació d'una àrea de coneixements que no ha gaudit, fins fa poc, del reconeixement i la consideració que mereix. Esperem que no defraudarà el lector i que no ens haurem errat en el nostre propòsit.